

Vergaderjaar 2008–2009

24 724

Studiefinanciering

30 420

Emancipatiebeleid

Nr. 87

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 juni 2009

In mijn brief van 28 april 2008 (TK 2007–2008, 24 724 & 30 420, nr. 74) heb ik u geïnformeerd over de resultaten van een rondetafelbijeenkomst over studerende moeders. Op deze bijeenkomst hebben uiteenlopende partijen de problematiek van studerende moeders besproken en zijn vervolgsafspraken gemaakt. In het wetgevingsoverleg in het kader van de begroting OCW, deel Hoger Onderwijs, van 8 december 2008 heb ik uw Kamer toegezegd dat ik vóór 1 juli 2009 over de vervolgsafspraken zal rapporteren. Bovendien heb ik in het begrotingsoverleg van 9 en 10 december 2008 beloofd om met het Steunpunt Studerende moeders in gesprek te gaan om te bezien of de stichting nog eenmalig aanvullende ondersteuning behoeft.

In deze brief breng ik de groep alleenstaande studerende ouders in het hoger onderwijs in kaart, ga ik in op het wegnemen van beletselen voor studenten met kinderen en geef ik aan op welke wijze het Steunpunt studerende moeders zal worden ondersteund. Ik rapporteer met deze brief ook over de uitkomsten van twee vervolgbijeenkomsten, die in april en juni 2009 op het ministerie van OCW zijn gehouden.

Ik beperk me in deze brief tot het hoger onderwijs, omdat de problematiek rond studerende moeders in het mbo een andere is dan in het hoger onderwijs. Binnen het mbo speelt vooral de vraag «hoe kunnen we moeders brengen tot een startkwalificatie?» Daar is de aanpak «Aanval op de schooluitval» op gericht, waarmee voortijdig schoolverlaten moet worden voorkomen.

Alleenstaande studerende ouders in het hoger onderwijs

Er zijn geen gegevens beschikbaar over de totale groep studerende ouders. Wel weten we hoe groot de groep alleenstaande studerende ouders is die de eenouder toeslag heeft ontvangen. We spitsen ons toe op deze groep vanuit de veronderstelling dat zij de grootste problemen zal

hebben om ouderschap en studie te combineren. Omdat verreweg het merendeel vrouw is zullen we ook de term «alleenstaande studerende moeders» hanteren.

Aantal alleenstaande studerende moeders

In tabel 1 is het aantal studenten met een eenoudertoeslag op hogescholen en universiteiten weergegeven. We zien dat het gaat om een relatief kleine groep. Van de ruim 242 000 studenten in het hbo met een prestatiebeurs in 2008 ontving 0,8% een eenoudertoeslag. In het wo ontving 0,2% van de ruim 115 000 studenten met een prestatiebeurs in 2008 een eenoudertoeslag. In het WO is de groep stabiel en zeer beperkt, in het hbo is het aantal alleenstaande studerende ouders ten opzichte van 2005 bijna verdubbeld.

Tabel 1: aantal studerenden met eenoudertoeslag in HBO en WO (Bron: IB-Groep)

	2005	2006	2007	2008	2009
hbo	945	1 225	1 450	1 838	1 723
wo	193	239	273	269	210

Studiesucces van alleenstaande studerende moeders

Over de periode 1986 tot en met 2009 hebben in totaal 5016 alleenstaande studerende ouders een opleiding in het hoger onderwijs gevolgd of zijn daar nog mee bezig (zie tabel 2).

Tabel 2: aantal studenten met eenoudertoeslag in het hoger onderwijs in de periode 1986–2009 (Bron: IB-Groep).

	HBO	WO	Totaal HO
Diploma behaald	1 157 (31%)	488 (40%)	1 645 (33%)
Niet meer ingeschreven/geen diploma behaald	905 (24%)	533 (43%)	1 438 (29%)
Nog ingeschreven/studeert nog	1 723 (45%)	210 (17%)	1 933 (41%)

Het blijkt dat het percentage alleenstaande moeders dat zich uitschrijft zonder een diploma te behalen hoog is: 43% in het wo en 24% in het hbo. Ter vergelijking: de reguliere uitvalcijfers voor het hbo zijn 22% en voor het wo 13%. Hoewel het om een beperkte groep gaat, kan het studiesucces van (alleenstaande) studerende moeders omhoog worden gebracht door belemmeringen weg te nemen die het behalen van een diploma bemoeilijken.

Wegnemen van belemmeringen voor studerende moeders

Hieronder wordt aangegeven welke acties in gang zijn gezet om belemmeringen voor studerende moeders weg te nemen. Voor een groot deel zijn de instellingen hierbij aan zet, maar ook de studentendecanen, de studenten zelf en de studentenorganisaties. De rol van OCW is vooral om partijen bij elkaar te brengen, financiële middelen ter beschikking te stellen en de wetgeving zo nodig aan te passen.

Betere informatievoorziening.

In mijn brief van vorig jaar (datum en kenmerk vermelden) is geconsta-

teerd dat de kennis over en voor studerende ouders beter kan. Daarom is een aantal acties in gang gezet.

Op de website van VNG is extra informatie over studerende moeders en studiefinanciering opgenomen. VNG heeft aangegeven dat die informatie goed geraadpleegd wordt.

De studentendecanen uit het hbo, verenigd in het Landelijk Overleg Studentendecanen voor het HBO (LOS-HBO), hebben een stappenplan gericht op kennisvergroting ontwikkeld en ze hebben in hun Algemene Vergadering aandacht aan het onderwerp gegeven door het steunpunt studerende moeders een workshop te laten verzorgen.

In de nieuwsbrief van het LOS-HBO is informatie over dit steunpunt opgenomen en in het digitaal decanenhandboek is een link gemaakt naar de website van het Steunpunt studerende moeders.

Het LOS-HBO wil het volgende bestuursjaar een studiemiddag als pilot organiseren om de verdere behoefte onder studentendecanen te inventariseren.

De studentendecanen uit het wo, verenigd in het Landelijk Beraad Studentendecanen (LBS), hebben soortgelijke acties ondernomen. Het thema is in verschillende commissies besproken en het LBS heeft de universiteiten gevraagd op hun website een link op te nemen naar het steunpunt.

Voor de informatievoorziening aan studenten verbetert het Steunpunt zijn website en neemt een computersysteem voor relatiemanagement in gebruik. Hiervoor heeft het Steunpunt in 2008 een eenmalige subsidie van € 20 000 ontvangen. Het Steunpunt geeft aan dat onderwijsinstellingen en veel studenten met kinderen het Steunpunt weten te vinden. De behoefte aan informatie en ondersteuning is groter dan waarin het Steunpunt nu kan voorzien.

De zorg voor studiesucces van studerende moeders zal door de HBO-raad onder meer in zijn nieuwsbrieven onder de aandacht van de onderwijsinstellingen worden gebracht. Voor VSNU is dit integraal onderdeel van het programma om het studiesucces te bevorderen.

Eenoudertoeslag

De eenoudertoeslag voor alleenstaande studenten met kinderen is onderdeel van de prestatiebeurs en deze wordt in een gift omgezet als een studerende moeder een hogeronderwijsdiploma haalt. De vraag is gesteld of het mogelijk is om de alleenstaande oudertoeslag direct als gift te verstrekken, zodat studerende moeders die hun diploma niet halen de ontvangen eenoudertoeslag niet hoeven terug te betalen.

Zoals in december 2008 tijdens het begrotingsoverleg is aangegeven leidt dit in het jaar van invoering tot een stijging van de relevante begrotingsuitgaven van circa 18 miljoen euro (inclusief mbo-deelnemers). Dit zou een té groot beslag leggen op de publieke middelen. Bovendien is daarmee het probleem van de hoge uitval niet opgelost. Belangrijker is derhalve om ons te richten op studiesucces: ervoor te zorgen dat studenten met kinderen hun opleiding wél met goed gevolg kunnen afronden. Dan is terugbetaling van de eenoudertoeslag uit de prestatiebeurs ook niet aan de orde.

Ondersteuning vanuit hogescholen en universiteiten

Ondersteuning van studenten is veelal maatwerk dat op de hogescholen en universiteiten zelf georganiseerd moet worden, zoals dat bijvoorbeeld voor topsporters gedaan wordt. Voor studenten met kinderen kan het daarbij gaan om individuele aanpassingen in studieprogramma's, voorzieningen als kolfruimtes, ondersteuning uit het afstudeer- annex profileringsfonds en een aanspreekpunt waar studenten met kinderen terecht kunnen. Daarin hebben studentenorganisaties via onder meer de medezeggenschap een belangrijke rol. Voor zover dat nodig mocht zijn kunnen zij zich bijvoorbeeld samen met werknemersvertegenwoordigers sterk maken voor zaken zoals goede kolfruimtes en hebben zij een stem in de totstandkoming van regelingen voor afstudeersteun.

Uit de rondetafelgesprekken kwam naar voren dat soms discussie wordt gevoerd of «bevalling» een omstandigheid is waarvoor afstudeersteun gegeven zou moeten worden. In de wettelijke bepalingen staat nu nog dat iemand in de bijzondere omstandigheid van «ziekte of zwangerschap» in aanmerking komt voor afstudeersteun. Om die onduidelijkheid zo snel mogelijk weg te nemen is in het kader van het wetsvoorstel «Versterking Besturing» ten aanzien van het profileringsfonds voorgesteld om dit criterium te veranderen in «ziekte of zwangerschap en bevalling».

Voor wat betreft een aanspreekpunt voor studerende moeders kan de Hogeschool Rotterdam als voorbeeld dienen. In de stad en in de provincie met de meeste alleenstaande moeders heeft deze hogeschool het Steunpunt studerende moeders ingeschakeld om vanuit een centrale locatie studerende moeders aan deze hogeschool met elkaar in contact te brengen en die hen met raad en daad kan bijstaan.

Hulp van het Steunpunt studerende moeders

Het Steunpunt studerende moeders heeft aangegeven dat het vanuit zijn ervaringen en specifieke deskundigheid de onderwijsinstellingen verder wil helpen in de ondersteuning van studerende moeders. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van workshops en trainingen voor medewerkers van onderwijsinstellingen en met dienstverlening aan individuele studenten. Omdat dit het studiesucces van studerende moeders kan bevorderen en ook een toegevoegde waarde kan hebben voor onderwijsinstellingen, ben ik bereid het Steunpunt daarvoor financiële steun te geven.

Uiteindelijk blijft de ondersteuning van studenten wel de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstellingen, hun studentendecanen en studieadviseurs en is het niet de bedoeling om in plaats daarvan aparte structuren in het leven te roepen. Daarom heb ik het Steunpunt laten weten dat ik bereid ben om in het studiejaar 2009–2010 een bedrag van € 50 000 beschikbaar te stellen en nog eens in het studiejaar 2010–2011. De praktische uitwerking daarvan wordt nu vormgegeven. Vervolgens is het aan het Steunpunt, de onderwijsinstellingen en eventuele andere afnemers van het Steunpunt om te bezien of en in welke vorm dit aanbod voortgezet zou moeten worden.

Conclusie

Samenvattend kom ik tot de conclusie dat de rondetafelgesprekken waardevolle uitkomsten hebben opgeleverd. Verschillende belangrijke partijen zijn bijeengebracht. De informatievoorziening voor en over studerende moeders is verbeterd. Er komt duidelijker wetgeving voor afstudeersteun bij «zwangerschap én bevalling». En het Steunpunt studerende moeders krijgt met een tijdelijke subsidie van OCW de mogelijkheid om onderwijs-

instellingen en studerende moeders te helpen en om samen met onderwijsinstellingen te bezien of en in welke vorm dit aanbod voortgezet zou moeten worden. De belangrijkste uitkomst is misschien wel dat de nadruk terecht wordt gelegd op het studiesucces van studerende moeders. Het proces om dat te verhogen wordt voortgezet. Over een tot anderhalf jaar zullen de betrokken partijen samen met OCW opnieuw de balans opmaken.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R. H. A. Plasterk